

SURİYELİ MÜLTECİ ÇOCUKLARIN EĞİTİM HAYATINA UYUMU: OSMANİYE ÖRNEĞİ

Adaptation Of Syrian Refugee Children to Educational Life: Osmaniye Sample

Mulla Veli ABLAY

MEB, Doktora Öğrencisi, Osmaniye, Türkiye, veliabl原因@gmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
26.12.2021

Kabul/Accepted:
07.03.2022

Sayfa/ Page:
132-141

mecmua.1047515

Öz

Son yıllarda Ortadoğu'da yaşanan sıcak savaşlar, güvenli ülkelere göç dalgası oluşmasına ve bu göçler sonucunda mülteci sorununun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Özellikle Türkiye'nin sınıra yakın illerinde ve birçok ilin geçiş güzergahında bulunan Osmaniye ilinde mülteciler yoğun olarak bulunmaktadır. Çalışmamızın amacı, Osmaniye ilinde liselerde okuyan Suriyeli mülteci çocukların eğitim hayatına uyum sağlayıp sağlamadığını araştırmak ve bu araştırma sonucunda eğitime uyum ile ilgili sorunları var ise bu sorunları belirleyip çözümler önermektir. Bu düşünce ile hareket edilmiş ve Suriyeli mülteci çocukların okuduğu liseler belirlenip, gerekli izinler alınmış ve anket çalışması uygulanmıştır. Bu liselerdeki 604 mülteci öğrenci çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır. Ankette mülteci çocuklara, okulda daha çok zaman geçirme isteği ve eğitime uyum başlıkları altında sorular yöneltilmiştir. Öğrenciler okula devam konusunda genel olarak bilinçli, dil konusunda hala sıkıntılar mevcut, uyum konusunda başarılı olanların yanı sıra başarısız olanlarda azımsanmayacak kadar çoğunluktadır. Anket çalışmasına ek olarak, mülteci öğrencilerin derslerine giren öğretmenlerle yapılan görüşmede, Türkiye'de kalınan süre uzadıkça uyumun arttığı tespit edilmiş ancak uyum konusundaki sürenin kısılması için yapılan rehabilitasyon hizmetlerinin yoğunlaştırılmasına ihtiyaç olduğu görüşü önerilmiştir. Ayrıca dil probleminin çözümü için ise kendi dilinde eğitim veren öğretmenler tarafından derslerin işlenmesi ve takviye dil kurslarının açılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mülteciler, Eğitim Hayatına Uyum, Sosyal Hayata Uyum, Göç, Osmaniye İli

Abstract

In recent years, the refugee problem has arisen due to the hot wars in the Middle East. Especially in the provinces of Turkey close to the border and in the province of Osmaniye, which is on the transit route of many provinces, refugees are concentrated. The aim of our study is to investigate whether the Syrian refugee children at high schools in Osmaniye can adapt to education process and if they have problems during this process our goal is to find out there problems and suggest solutions. With this in mind, the high schools attended by Syrian refugee children were determined and necessary permissions were obtained. 604 refugee students in these high schools voluntarily participated. In the study in the survey, refugee children were asked questions under the headings of spending more time at school and adapting to education. Students are generally conscious about attending school, there are still problems with language. In addition to those who are successful in adaptation, the majority of those who are unsuccessful are not to be underestimated. In the interview with the teachers who attend the classes of refugee students, it was determined that the adaptation increased as the length of stay in Turkey increased, but it was suggested that the rehabilitation services should be intensified in order to reduce the time for adaptation.

Keywords: Refugees, Adaptation to Education, Adaptation to Social Life, Migration, Osmaniye Province

Atf/Citation: Ablay, M. V. (2022). Suriyeli mülteci çocukların eğitim hayatına uyumu: Osmaniye örneği. *MECMUA-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* ISSN: 2587-1811 7(13), 132-141

Sorumlu Yazar/Corresponding: Mulla Veli ABLAY

Çatışma Beyanı/Conflict Statement: Makalenin yazar/yazarları bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan ederler.

Giriş

Toplumsal bir olgu olan göç; doğal afetler, toplumsal, siyasi ya da ekonomik nedenlerle insanların buldukları yerleşim yerlerini bırakıp daha iyi bir hayat sürmek için başka ülkelere gitme eylemine denilmektedir (Yıldız, 2018, s.1). Aile üyelerinin güvenliğini ve huzurunu sağlamak için bazen tek çare zorunlu göç olmaktadır. Bunun sonucunda toplumlar büyük kitleler halinde ülkelerini terk ederek (Uğurlu, 2018, s. 86), hayatlarını devam ettirebileceği yeni bir yerleşim yeri bulma çabası içine girmişlerdir (Apak, 2014, s. 54). Kendi vatan topraklarını bırakıp, bir daha dönüp dönmeyeceğinin belirsizliğinde, başka bir ülke topraklarına sığınmak zorunda kalmışlardır (Harunoğulları, 2016, s.30). Böylece, yabancı bir ülkede sığınmacı veya mülteci olarak bulunma zorunluluğu doğmuştur.

Son yıllarda Suriye, Afganistan, Somali, Sudan, Güney Sudan, Kongo, Myanmar, Orta Afrika Cumhuriyeti, Irak, Eritrea gibi ülkelerden başta Türkiye olmak üzere birçok ülkeye göç dalgası oluşmuştur (Sandal vd. 2016, s.467), (Koyuncu,2014, s.66). Temel nedeni savaş olmakla beraber çeşitli sebeplerle kendi vatanlarını bırakıp başka bir devlet çatısı altında sığınmacı veya mülteci konumunda hayatlarını devam ettirmeye çalışmaktadırlar. Bu yer değiştirme süreci birçok sorunu beraberinde getirmiştir (Ertaş ve Kıraç,2017, s. 6). Bu sorunların en başında hayatta kalabilme, barınma, açlık gibi temel ihtiyaçlar gelmektedir. Bu sorunları, mülteci olarak kabul edilme sürecinde; dışlanma, dil problemi, sosyal uyum ve eğitim hayatına uyum gibi sorunlar takip etmektedir (Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi [ORSAM] vd. 2015, s.16)

Dünyadaki sığınmacıların çoğunluğu kadınlar ve çocuklardan oluşmaktadır (Erdoğan, 2015, s.13). Çocuklar bu göç sırasında birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar (Güzel, 2013, s.2). Evlerini terk etme, yurtlarını bırakıp bir daha dönüp dönmeyeceğinin belirsizliği (Beter,2006, s.42), aile bireylerinden ayrı kalmak, aile bireylerinin bir kısmını göç sürecinde kaybetmek, okullarının kapanması ve arkadaşlarından ayrı kalma gibi birçok farklı sebep travma yaşamalarına ve psikolojilerinin bozulmasına neden olmaktadır. Ayrıca, okul çağında olup da çalışmak zorunda kalan çocuk işçilerde, pek çok fiziksel, sosyal ve psikolojik sorunlar meydana gelmektedir. Yaşadıkları bunca travmadan sonra, okul çağındaki çocuklarda okula gitmek istememe ve okul başarısının düşmesi, saldırganlık, psikolojik sorunlar gibi davranışlar okula uyumda büyük sorun oluşturmaktadır (Bilim Eğitim Kültür Araştırmaları Merkezi [BEKAM],2015, s. 20). Mülteci olarak hangi zamana kadar başka bir ülkenin sınırları içinde yaşamaya devam edeceklerinin belirsizliği, geçim zorluğundan dolayı küçük yaşta çalışma zorunluluğu okullaşmayı olumsuz etkilemektedir. Göç süreci, şu anda ve gelecekte bu çocukların fiziksel, psikolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel gelişimi için bir tehdit haline gelmektedir. Çocukları bu tehditten kurtarmak için eğitim hayatı oldukça önemlidir. Birleşmiş Milletler sözleşmesinde eğitimin mülteci çocukların psikososyal uyumu için gerekli olduğu belirtilmiştir (McBrien,2005, s.333). Mülteci çocuklar; dil, sağlık, barınma gibi sorunların yansıtılmadığı bir ortamda, dışlanmadan eğitime dahil edilmelidir (Emin, 2016, s.10). Türkiye’de, kamplarda ve kamp dışında kalan Suriyeli mülteci çocukların eğitim süreci ilk etapta bazı devlet okulları ve geçici eğitim merkezlerinde ikili eğitimle başlamıştır. Ancak geçici eğitim merkezlerinin bu çocukların Türkiye’ye ve eğitim hayatına uyumunu zorlaştırdığı tespit edilince eğitim sadece devlet okullarında verilmeye başlanmıştır. Burada, Türkiyeli öğrenciler ile aynı ortamda eğitim almaları, Türkiye’ye ve eğitim hayatına uyumun hızlandırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmüştür (Türk vd., 2018, s. 789). Ayrıca bu süreçte Suriyeli sığınmacıların kamp içindeki ve kamp dışındaki öğrencilerin eğitim sorununun çözümü üzerine araştırmalar yapıлып, devlet politikaları geliştirilmiştir (Seydi, 2014, s. 270). Suriyeli sığınmacı çocukların hukuki durumları ve hakları üzerinde çalışmalar yapılmış (Akyüz, 2010, s. 475) ve Türkiye’de eğitim alırken, eğitim kurumlarında yaşadıkları uyum sorunları incelenmiştir (Uğurlu,2018, s.183). Bu sorunların bazıları yerel gazetelere yansımış (Akgül ve Gökçearsan,2017, s. 236) ve çözüm arayışı devam etmiştir. Çalışmamızda bu problemlerin eğitime olan yansımaları üzerinde durulmuş ve “eğitime uyum” başlığı altında anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada Suriye’deki savaş ortamından kaçıp Türkiye’ye sığınan eğitim çağındaki Suriyeli mülteci çocukların eğitime uyum konusunda yaşadıkları problemleri araştırıp, eğitime erişim konusunda yaşadıkları uyum sorunlarını belirleyip bu konuda neler yapılabilir, yapılanlara nasıl katkı sağlanabilir başlığı altında araştırma yapılmıştır. Suriyeli mülteci çocukların eğitime uyum konusunda karşılaştıkları sorunları ve eğitime uyumda benzerlik gösteren durumların sağladığı faydaların tespit edilmesi için anket çalışması yapılmıştır. Ankette mülteci çocukların sosyal çevreye, eğitime, arkadaş

çevrelerine uyum konusu ayrıntılı bir şekilde irdelenmiştir. Ayrıca son ders zili çalınca okulda kalıp vakit geçirmek isteyip istemedikleri, okula kendi istekleriyle mi yoksa veli zoruyla mı geldiği soruları yöneltilmiştir. Suriyeli mülteci çocukların eğitim aldıkları okullarda görev yapan okul yöneticileri ve bu öğrencilerin derslerine giren öğretmenlerle de görüşmeler yapılarak Suriyeli öğrencilerin eğitime uyumu değerlendirilmiştir. Anket sonucuna göre eğitime uyum aşamasında temel sorunların neler olduğu tespit edilmiştir. Bu konudaki farklılıklar ortaya konulmuş ve eğitim adına yapılabilecek öneriler sunulmuştur.

Çalışma Yöntemi ve Verilerin Toplanması

Suriyeli mülteci öğrencilerden oluşan 604 gönüllü öğrenciye 31 sorudan oluşan bir anket çalışması uygulanmıştır. Anketimiz 5’li Likert tipinde olup, anket soruları daha önce Balıkesir ilinde uygulanan “Gülüm ve Akçalı,2017” çalışmasında kullanılan soruların bazıları ile uzman görüşü alınarak hazırlanan diğer sorulardan oluşmaktadır. Çalışmamızda, eğitimde herhangi bir konudaki görüşü ölçmek için sıklıkla kullanılan Likert testi tercih edilmiştir. Likert ölçeği eğitime uyum konusunda öğrencilerin duygu ve düşüncelerini ölçmede son derece güvenli ve kolay bir yöntem olduğu için tercih edilmiştir. Burada nitel olarak ele alınan konular 5’li Likert tipinde yazılıp nicel veriler elde edilmiştir. Anket sonucunda elde edilen nicel veriler kullanılarak SPSS22 programı yardımıyla istatistiksel analizler yapılmıştır. Çalışmamızda verilerin frekansı, yüzdesi, ortalaması ve standart sapması hesaplanmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Osmaniye ilinde okula giden mülteci çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise çeşitli liselerde öğrenim gören ve çalışmaya gönüllü olarak katılan 604 mülteci öğrenci oluşturmaktadır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde verilerden elde edilen sonuçlar tablolar halinde verilip yorumlanmıştır

Cinsiyetiniz?

	Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Kız	299	49,5	49,5	49,5
Erkek	305	50,5	50,5	100,0
Total	604	100,0	100,0	

Tablo 1: Mülteci Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Dağılımı

Tablo 1’e göre çalışmaya katılanların %50,5’i erkek, %49,5’i kızlardan oluşmaktadır. Ankete katılımın cinsiyete göre dağılımı homojen yapıdadır. Katılım oranı ile okullaşma oranı paralellik göstermektedir.

Türkiye’yi seçme nedeniniz nedir?

	Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Bulduğum Bölgeye Yakın Olması	129	21,4	21,4	21,4
Yaşam Koşullarının Daha İyi Olması	137	22,7	22,7	44,0
Ulaşım Kolaylığı	5	,8	,8	44,9
Dini Nedenlerden Dolayı	124	20,5	20,5	65,4
Türkiye’de Tanıdıklarım, Akrabalarım Olduğu İçin	87	14,4	14,4	79,8

Diğer	122	20,2	20,2	100,0
Total	604	100,0	100,0	

Tablo 2: Mülteci Öğrencilerin Türkiye'yi Seçme Nedenlerine Göre Dağılımı

Tablo 2'ye göre Türkiye'yi seçme nedenleri arasında en çok tercih edilen nedenler sırası ile % 22.7, %21.4, %20.5 ve %20 ile yaşam koşullarının daha iyi olması, bulunduğu bölgeye yakın olması, dini nedenlerden dolayı ve diğer seçenekleri ön plana çıkmaktadır. Ulaşım kolaylığının ise %0.8 gibi bir değer alması Mültecilerin Türkiye'yi seçmede ulaşımın etkili olmadığı söylenebilir.

Ailenizin göç etme nedeni?

	Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Savaş	570	94,4	94,4	94,4
Terör	3	,5	,5	94,9
Eğitim	16	2,6	2,6	97,5
Ailevi neden	3	,5	,5	98,0
Sosyal neden	1	,2	,2	98,2
Siyasi neden	4	,7	,7	98,8
Ekonomik neden	1	,2	,2	99,0
Diğer	6	1,0	1,0	100,0
Total	604	100,0	100,0	

Tablo 3: Mülteci Öğrencilerin Göç Etme Nedenlerine Göre Dağılımı

Tablo 3'egöre ailelerin göç nedenleri arasında % 94.4 oranla savaş birinci sırada yer almaktadır. Terör, eğitim, ailevi neden, sosyal neden, siyasi neden, ekonomik neden ve diğer nedenler birbirine yakın ve yüzde olarak az olduğu gözlemlenmiştir. Osmaniye ilindeki mültecilerin çoğunluğunun savaş sebebiyle ülkemize sığındığı sonucuna varabiliriz.

Kaç yıldır Osmaniye'de yaşıyorsunuz?

	Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
1-2	56	9,3	9,3	9,3
3-4	116	19,2	19,2	28,5
5-6	113	18,7	18,7	47,2
7-8	225	37,3	37,3	84,4
9-10	87	14,4	14,4	98,8
11-	7	1,2	1,2	100,0
Total	604	100,0	100,0	

Tablo 4: Mülteci Öğrencilerin Kaç Yıldır Bu İlde Yaşadıklarına Göre Dağılımı

Tablo 4'e göre mültecilerin % 9.3'ü 1-2 yıl arası, %19.2'si 3-4 yıl arası, % 18.7'si 5-6 yıl arası,

%37.3'ü 7-8 yıl arası, %14.4'ü 9-10 yıl arası ve %1.2'si 11 ve daha fazla yıldır Osmaniye'de yaşamaktadır. Büyük çoğunluğunun uzun yıllar Osmaniye'de yaşaması Osmaniye'nin yaşam koşullarına uyum sağladığı şeklinde yorumlanabilir

Sor	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort	Ss
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%		
1	73	12.1	68	11.3	33	5.5	173	28.6	257	42.5	3.78	1.41
2	129	21.4	172	28.5	128	21.2	121	20	54	8.9	2.67	1.26
3	132	21.9	171	28.3	104	17.2	137	22.7	60	9.9	2.71	1.30
4	56	9.3	113	18.7	155	25.7	200	33.1	80	13.2	3.22	1.17
5	57	9.4	119	19.7	199	32.9	155	25.7	74	12.3	3.12	1.15
6	101	16.7	149	24.7	133	22	118	19.5	103	17.1	2.96	1.34
7	83	13.7	146	24.2	172	28.5	133	22	70	11.6	2.94	1.21
8	49	8.1	146	24.2	170	28.1	168	27.8	71	11.8	3.11	1.14
9	77	12.7	149	24.7	170	28.1	134	22.2	74	12.3	2.97	1.21
10	72	11.9	212	35.1	138	22.8	118	19.5	64	10.6	2.82	1.19
11	125	20.7	247	40.9	76	12.6	91	15.1	65	10.8	2.54	1.27
12	25	4.1	70	11.6	68	11.3	273	45.2	168	27.8	3.81	1.09
13	82	13.6	180	29.8	119	19.7	119	19.7	104	17.2	2.97	1.31
14	64	10.6	139	23	101	16.7	210	34.8	90	14.9	3.20	1.25
15	61	10.1	142	23.5	124	20.5	150	24.8	127	21	3.23	1.30
16	35	5.8	107	17.7	184	30.5	185	30.6	93	15.4	3.32	1.11
17	51	8.4	167	27.6	102	16.9	158	26.2	126	20.9	3.23	1.29
18	134	22.2	239	39.6	96	15.9	88	14.6	47	7.8	2.46	1.21
19	132	21.9	251	41.6	95	15.7	84	13.9	42	7	2.43	1.17
20	69	11.4	148	24.5	104	17.2	196	32.5	87	14.4	3.14	1.26
21	86	14.2	167	27.6	77	12.7	178	29.5	96	15.9	3.05	1.33
22	65	10.8	144	23.8	156	25.8	145	24	94	15.6	3.10	1.23
23	112	18.5	234	38.7	107	17.7	94	15.6	57	9.4	2.59	1.22
24	208	34.4	189	31.3	72	11.9	76	12.6	59	9.8	2.32	1.32
25	33	5.5	53	8.8	53	8.8	172	28.5	293	48.5	4.06	1.19
26	40	6.6	98	16.2	117	19.4	174	28.8	175	29	3.57	1.24
27	131	21.7	169	28	114	18.9	110	18.2	80	13.2	2.73	1.34

Tablo 5: Mülteci Öğrencilerin Eğitimdeki Problem Durumuna Göre Dağılımı

Tablo 5 incelendiğinde, anketin 1. cümlesi olan "Okul başarısı için Türkçe konuşmam gereklidir" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.132), önermesine öğrencilerin % 42.5'i kesinlikle katılırken, % 28.6' sını katılıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir. Ortalaması 3.78 olup ortalama olarak katılıyorum görüşü benimsenmiştir. Bu durum okul başarısında Türkçe konuşmanın doğrudan etkili olduğunu göstermektedir.

Anketin 2. cümlesi "Türkçeyi yeterli derecede öğrenemedim" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.132), önermesine öğrencilerin % 21.4'ü kesinlikle katılmazken, % 28.5'i katılmadığını belirtmiştir. Bu durum öğrencilerden yarıya yakınının Türkçeyi yeterli derecede öğrendiğini göstermektedir. Özellikle Türkiye de kalma süreleri 7 yıldan fazla olan öğrenciler, Türkçeyi yeterli derecede öğrendik şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu durum Türkçeyi öğrenmenin kalınan süreyle orantılı olduğunu göstermektedir.

Anketin 3. Cümlesi, Dil ve alfabe farklılıklarından dolayı dersleri anlamakta güçlük çekiyorum önermesine öğrencilerin %28.5'i katılmıyorum, %22.7'si katılıyorum, %21.9'u kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş belirtmişler. Öğrencilerin %50.4'ü katılmama yönünde görüş bildirmişlerdir. Buradan öğrencilerin ortalama olarak yarısının dersi anlamakta sıkıntı çekmediği sonucuna varabiliriz.

Anketin 4. cümlesi "Okulda dersleri iyi anlıyorum" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.132), önermesine öğrencilerin %33.1' i katılıyorum, %25.7'si kararsızım, %18.7'si katılmıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. Ortalama 3.22 olup, okulda dersleri iyi anlıyorum önermesine katılanlar toplamda %46.6 olup öğrencilerin yarıya yakını dersleri iyi anladığını belirtmiştir.

Anketin 5. cümlesi "Okul başarıyı yeterli buluyorum" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.132), önermesine öğrencilerin % 32.9'u kararsızım, % 25.7'si katılıyorum. % 19.7'si katılmadığını belirtmiştir. Ortalama 3.11 olup, öğrencilerin toplamda %38'i katılma yönünde görüş bildirmişlerdir. Okul başarısını yeterli bulma açısından öğrencilerin kendilerini yeterli bulanlar, bulmayanlar ve kararsız olanlar olarak birbirine yakın sayıda olduğunu söyleyebiliriz.

Anketin 6. cümlesi "Matematikten iyi anlamıyorum" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.133), önermesinin bütün öncüllerine öğrenciler birbirine yakın görüş bildirmiştir. Ortalaması 2.96 olup, bu görüşe katılanlar, katılmayanlar ve kararsız olanlar sayıca birbirine yakındır. Bu farklılaşmanın sebebi Türkçeyi öğrenme düzeyinin farklı olmasıdır.

Anketin 7. cümlesi "Kompozisyon yazamıyorum" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.133), önermesine öğrencilerin % 24.2'si katılmazken % 28.5'i kararsız, %22'si katılıyorum diye görüş belirtmiştir. Öğrencilerin kompozisyon yazmaya dayalı bu cümleye verdiği cevaplara bakıldığında öğrenciler arasında bu konuda farklılaşma olduğunu söyleyebiliriz.

Anketin 8. cümlesi "Sözel derslerde daha başarılıyım" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.133), önermesine öğrencilerin % 27.8' i katılıyorum, % 28.1'i kararsızım, % 24.2'si katılmıyorum diye görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin sözel derslerde kendilerini başarılı bulma yönünde bir eğilimleri olmasına rağmen düşünce olarak farklılaşma olduğunu söyleyebiliriz.

Anketin 9. cümlesi "Sayısal derslerde daha başarılıyım" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.133), önermesine öğrencilerin % 28.1'i kararsız, % 22.2'si katılıyorum % 24.7'si ise katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin sayısal derslerde kendilerini başarılı bulma yönünde farklılaşma olduğunu söyleyebiliriz.

Anketin 10. cümlesi "Öğretmenler konuyu çok hızlı anlatıyor" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.133), önermesine öğrencilerin % 35.1 i katılmıyorum, % 19.5'i katılıyorum, % 22.8'i kararsızım diye görüş bildirmişlerdir. Ortalama olarak öğretmenlerin konuyu anlatım hızına uyum sağladıkları görülmektedir.

Anketin 11. cümlesi "Dersi anlamadığımda soracak kimsem yok" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.133), önermesine öğrencilerin % 40.9'u katılmadığını, %20.7'si kesinlikle katılmadığını, % 12.6'sını kararsız olduğunu bildirmiştir. Buradan öğrencilerin anlamadığı konuları sormakta yabancılaşma çekmediği

anlaşılmaktadır.

Anketin 12. cümlesi "Dersi anlamadığımda öğretmenler konuyu tekrar ediyor" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.133), önermesine öğrencilerin % 45.2'si katılıyorum, %27.8'i kesinlikle katılıyorum diye görüş bildirmiştir. Ortalama 3.81 olup ortalama olarak katılıyorum görüşüne yakındır. Buradan öğretmenlerin anlaşılmayan konuları tekrar anlattıkları sonucuna varabiliriz.

Anketin 13. cümlesi "Okuldaki derslerin bir kısmını gereksiz buluyorum" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.133), önermesine öğrencilerin % 29.8'i katılmadığını, % 19.7'si katıldığını, % 19.7'si kararsız olduğunu bildirmiştir. Bu durumda öğrenciler ortalama olarak okuldaki derslerin bir kısmını gereksiz bulmamaktadır.

Anketin 14. cümlesi "Okuldaki din eğitimi yeterlidir" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.133), önermesine öğrencilerin % 34.8'i katılıyorum, % 23'ü katılmıyorum, % 16.7'si kararsızım yönünde görüş bildirmiştir. Ortalama olarak okuldaki din eğitimi öğrenciler tarafından yeterli bulunmuştur.

Anketin 15. cümlesi "Bir meslek kursuna gitmek istiyorum" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.133), önermesine öğrencilerin %21'i kesinlikle katılıyorum, %24.8'i katılıyorum, %23.5'i katılmıyorum, % 20.5'i ise kararsızım yönünde görüş bildirmiştir. Buradan öğrencilerin yaklaşık olarak yarısının bir meslek kursuna gitmek istediğini görmekteyiz.

Anketin 16. cümlesi "Göçle gelen ailelerin çocuklarının okula uyum konusunda sorun yaşadığının düşünüyorum" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.133), önermesine öğrencilerin %15.4'ü kesinlikle katılıyorum, %30.6'sı katılıyorum ve %30.5'i kararsız olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Buradan uyum konusunda hala sıkıntıların olduğunu söyleyebiliriz.

Anketin 17. cümlesi "Ailemizin göç etmesi eğitimimizi olumsuz etkiledi" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.134), önermesine öğrencilerin %20.9'u kesinlikle katılıyorum, %26.2'si katılıyorum ve %16.9'u kararsız olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Buradan göçün eğitim hayatını olumsuz etkilediği sonucuna varılabilir.

Anketin 18. cümlesi "Arkadaşlarımla iletişim sıkıntısı çekiyorum" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.134), önermesine öğrencilerin %22.2'si kesinlikle katılmıyorum, %39.6'sı katılmıyorum ve %15.9'u kararsızım diye görüş bildirmiştir. Buradan öğrencilerin çoğunluğunun iletişim sıkıntısı yaşamadığı anlaşılmalıdır.

Anketin 19. cümlesi "Arkadaşlarımla beni dışladığını düşünüyorum" (Gülüm ve Akçalı, 2017, s.134), önermesine öğrencilerin %21.9'u kesinlikle katılmıyorum, %41.6'sı katılmıyorum ve %15.7'si kararsız olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Buradan öğrencilerin çoğunluğunun birbiriyle iyi anlaşmış, kaynaştığı sonucuna varılmaktadır.

Anketin 20. cümlesi, Okulda Türkiyeli çocuklarla arkadaşlık yapıyorum, önermesine öğrencilerin %32.5'i katılıyorum, %14.4'ü kesinlikle katılıyorum ve %17.2'si kararsız olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Buradan öğrencilerin yaklaşık olarak yarısının Türkiyeli öğrencilerle uyum içinde olduğu anlaşılmalıdır.

Anketin 21. cümlesi, Okulda yalnız Suriyeli çocuklarla arkadaşlık yapıyorum, önermesine öğrencilerin %27.6'sı katılmıyorum, %29,5 i katılıyorum ve %15.9'u kesinlikle katılıyorum yönünde görüş bildirmiştir. Buradan da mülteci öğrencilerin birbiri ile arkadaşlık konusunda ortalama olarak sorun yaşamadığı söylenebilir.

Anketin 22. cümlesi, Türkiye, Suriye de yaşadığım bölgeye benzediği için buraya uyum sağlamakta zorlanmadım, önermesine öğrencilerin %15.6'sı kesinlikle katılıyorum, %24'ü katılıyorum ve %25.8'i kararsız olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Yaşam şartlarının benzerliğinin uyum konusunda ortalama olarak kolaylık sağladığı sonucuna varabiliriz.

Anketin 23. Cümlesi, göçmen olduğum için okulda kendimi yalnız hissediyorum, önermesine öğrencilerin %38.7'si katılmıyorum, %18.5'i kesinlikle katılmıyorum ve %17.7'si kararsız olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Buradan öğrencilerin %50'den fazlasının birbiriyle kaynaşmış yalnızlık hissetmediğini söyleyebiliriz.

Anketin 24.cümlesi, okula ailemin isteği ile geliyorum, önermesine öğrencilerin %31.3'ü

katılmıyorum, %34.4'ü kesinlikle katılmıyorum ve %11.9'u kararsız olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Buradan öğrencilerin işin bilincinde olup okuma konusunda bireysel olarak olumlu kararlar verdiğini söyleyebiliriz.

Anketin 25. cümlesi, okula kendi isteğim ile geliyorum, önermesine öğrencilerin %28.5'i katılıyorum, %48.5'i kesinlikle katılıyorum ve %8.8'i kararsız olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Okula devam konusunda yüksek bir oranla kendi istekleri ile geldiklerini söyleyebiliriz.

Anketin 26. cümlesi, okulda vakit geçirmekten hoşlanıyorum, önermesine öğrencilerin %28.8'i katılıyorum, %29'u kesinlikle katılıyorum ve %19.4'ü kararsız olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Ortalama olarak öğrencilerin yarıdan fazlasının okulda vakit geçirmekten hoşlandığını söyleyebiliriz.

Anketin 27. cümlesi, ders bitince okulda biraz daha kalmak istiyorum, önermesine öğrencilerin %28'i katılmıyorum, %21,7'si kesinlikle katılmıyorum ve %18.9'u kararsız olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Öğrencilerin geneli kamplarda kaldıkları için ders bitince direk evlerine gitmektedir. Bu durumun da etkisiyle dersten sonra okulda kalma isteği genel olarak görülmemektedir.

Tartışma

Mülteci öğrencilerden 604 öğrenci, eğitim hayatına uyum konusunda yapılan ankete gönüllü olarak katılmıştır. Daha önce yapılan anket çalışmalarına göre katılım oldukça fazladır. Katılımın fazla olması eğitim hayatına uyum konusundaki ortak problemlerin tespit edilmesi aşamasında kolaylık sağlamıştır.

Yeni ve yabancı bir yere uyum sağlamak oldukça zordur ve uyum sorunlarının başında da dil problemi gelir. Ancak zamanla dil problemi çözüldüğünde uyum sorunu da bir nebze olsun çözüme kavuşacaktır. Buda kalınan süreyle ve verilen dil kurslarıyla doğru orantılı bir şekilde artmaktadır. Yapılan anket çalışmasına göre, mülteci çocukların Türkiye de kaldıkları sürenin artmasının, eğitim hayatına uyum konusuna önemli ölçüde katkısı olmuştur. Kaldıkları süre arttıkça topluma ve okula uyum kolaylaşmıştır.

Mülteci öğrencilerin derslerine giren öğretmenlerle yapılan görüşmede, mülteci öğrenciler ile Türkiyeli öğrencilerin aynı ortamda eğitim almaları, eğitim hayatına uyumu hızlandırmış, ancak, Türkçe'yi tam anlamıyla konuşamayan ve anlamakta güçlük çeken mülteci öğrencilerin dersin işleyişini yavaşlattığını ve diğer öğrencilerin başarısını etkilediğini belirtmişlerdir. Bu öğrenciler genellikle Türkiye'ye sonradan gelen ailelerin çocukları olup, Türkçe konuşmakta problem yaşamaktadırlar. Bu problem, eğitim hayatına uyumu etkilediği için hızlı bir şekilde çözüme kavuşmalıdır. Sonradan gelen ailelerin çocuklarının okula uyumu için neler yapılabileceği tartışılmalıdır.

Kompozisyon yazımında, mülteci öğrencilerin kendilerini ifade etmekte güçlük çektiği görülmektedir. Bazı öğrenciler konuşulanı anlamakta ancak herhangi bir konuda kompozisyon yazmakta güçlük çekmektedir. Bu durum derslerindeki başarıyı ve uyumu etkilemektedir. Konuşma dilinin yanında yazı dilinin geliştirilmesi aşamasında neler yapılabileceği tartışılmalıdır.

Sonuç ve Öneriler

Mülteciler sığınma sonrası yaşam şartlarına uyum, başka bir dilde eğitim, ayrımcılık ve dışlanma gibi birçok problemle karşı karşıya kalmışlardır. Bu süreçte mülteci çocukların yaşamış olduğu olumsuz yaşam şartlarını hafifletmek ve bu süreci olumlu bir şekilde yürütebilmek için, mülteci çocukların eğitim hayatına uyum konusunda neler yapılmalıdır konuları ayrıntılı bir şekilde tartışılmalıdır. Mültecilerin yaşama tutunabilmeleri için önce onların temel hayati ihtiyaçları olan güvenlik, beslenme, barınma ve sağlık ihtiyaçları karşılanmalıdır. Bu sorunlar çözüme kavuştuktan sonra ise hayatın devamı için eğitim, sosyalleşme ve uyum gibi ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Mülteci çocukların, okullarda ilk karşılaştıkları sorun dil sorunu olmuştur. Mülteci çocuklara, eğitime başlamadan önce gerekli rehabilitasyon hizmeti sağlanmalı, dil problemi çözülmelidir. Türkiye'ye yeni gelenlerde bu sorun devam etmektedir. Türkçeyi bilenlerin büyük bir çoğunluğu birbiriyle iletişim kurma konusunda başarılı olsada, akademik anlamda kompozisyon yazmakta güçlük çekmektedir. Herhangi bir konuda kendilerini istediği gibi ifade edememekteler. Bu da

derslerindeki başarıyı etkilemektedir. Mümkünse dil öğrenme aşamasında yaşanan güçlükleri gidermek anlamında, kendi dilinde eğitim veren öğretmenler tarafından dersler işlenmelidir. Ayrıca bu sorunu giderebilmek için Türkçe kurslara ağırlık verilmelidir. Mülteci çocuklar, yaşadığı travmalara, fakirliğe, şiddet ve dil problemi gibi sebeplere rağmen kurtuluşu okulda görmekte ve okulda mutlu olmaktadır. Bu tablo çerçevesinde okullu olamayan mülteci çocuklar belirlenip, eğitim hayatına dahil edilmelidir.

Kaynakça

- Akyüz, E. (2010). *Çocuk hukuku: çocukların hakları ve korunması*. (8. Baskı). Pegem Yayıncılık.
- Apak, H. (2014). Suriyeli göçmenlerin kente uyumları: Mardin örneği. *Mukaddime*, 5(2), 53-70. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/184154> adresinden 14.07.2021 tarihinde alınmıştır.
- Beter, Ö. (2006). *Sınırlar ötesi umutlar: mülteci çocuklar*. (1. Baskı). Sabev Yayınları.
- Emin, M. N. (2016). *Türkiye' deki Suriyeli çocukların eğitimi: temel eğitim politikaları*. İstanbul. SETA Vakfı. 153. 7-24. http://file.setav.org/Files/Pdf/20160309195808_turkiyedeki-suriyeli-cocuklarin-egitimi-pdf.pdf adresinden 20.05.2021 tarihinde alınmıştır.
- Erdoğan, M.M. (2015). *Türkiye' deki Suriyeliler: toplumsal kabul ve uyum*. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Yayınları. 1. 1-49. <https://mmuraterdogan.files.wordpress.com/2014/12/hugo-rapor-tc3bcrkiyedeki-suriyeliler-toplumsal-kabul-ve-uyum-kasc4b1m-2014-04122014-tr1.pdf> adresinden 14.07.2021 tarihinde alınmıştır.
- Ertaş H. ve Kırac, F., Ç. (2017). Türkiye'de Suriyeli göçmenlere yönelik yapılan eğitim çalışmaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 13, 99-110. <http://sosyoteknik.selcuk.edu.tr/sustad/article/view/109> adresinden 14.07.2021 tarihinde alınmıştır.
- Gök, F. A. ve Gökçearsan, Ç. E. (2017). Position of the Syrian refugee children in printed media. *Border Crossing*, 7(2). 231-248. <https://journals.tplondon.com/bc/article/view/463> adresinden 03.09.2021 tarihinde alınmıştır.
- Gülüm, K.ve Akçalı, H. (2017). Balıkesir'deki mülteci çocukların eğitim sorunları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Afro-Avrasya Özel Sayısı*, 1(1), 127-136. <http://www.yyusbedergisi.com/dergi/balikesirdeki-multeci-cocuklarin-egitim-sorunlari20171023015003.pdf> adresinden 22.05.2021 tarihinde alınmıştır.
- Güzel, S. (2013). Göçmen çocuklar ve Denizli'de yaşam koşulları. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar Elektronik Dergisi*. 1-36. http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/Serkan-guzel12_20ocak2013.pdf adresinden 14.07.2021 tarihinde alınmıştır.
- Harunoğulları, M. (2016). Suriyeli sığınmacı çocuk işçiler ve sorunları: Kilis Örneği. *Göç Dergisi*. Mayıs. 3(1). 29 - 63. https://www.researchgate.net/publication/314005961_Suriyeli_siginmaci_cocuk_isciler_ve_sorunlari_Kilis_ornegi adresinden 22.05.2021 tarihinde alınmıştır.
- Bilim Eğitim Kültür Araştırmaları Merkezi [BEKAM]. (2015). Suriyeli misafirlere yönelik sosyal uyum ve eğitim müfredatları çalışmaları raporu. <http://bulbulzade.org/indirilebilir/bekam-mufredat-raporu.pdf> adresinden 03.09.2021 tarihinde alınmıştır.
- Koyuncu, A. (2014). *Kentin Yeni Misafirleri Suriyeliler*. Konya. (1. Baskı). Çizgi Kitabevi Yayınları.
- McBrien, J.L. (2005). Educational Needs and Barriers for Refugee Students in the United States: A Review of the Literature. *Review of Educational Research*. 75(3). 329-364.

<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.459.5997&rep=rep1&type=pdf> adresinden 20.08.2021 tarihinde alınmıştır.

- Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi ve Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı. (2015). Effects of the Syrian refugees on Turkey. Ankara. (Rapor no. 195). <https://www.files.ethz.ch/isn/187409/09012015103629.pdf> adresinden 20.08.2021 tarihinde alınmıştır.
- Sandal, E.K., Hançerkıran, M. ve Tıraş, M. (2016). Türkiye'deki Suriyeli mülteciler ve Gaziantep ilindeki yansımaları. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*. 15(2).461-483. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/223095> adresinden 20.05.2021 tarihinde alınmıştır.
- Seydi, A. R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi. Sosyal Bilimler Dergisi*. 31, 267-305. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/117752> adresinden 20.05.2021 tarihinde alınmıştır.
- Türk, F., Kaçmaz, T., Türnüklü, A. ve Tercan, M. (2018). Okul psikolojik danışmanlarının penceresinden Türk ve Suriyeli ilkokul öğrencilerinin gruplararası empati deneyimlerinin incelenmesi, *İlköğretim Online*, 17(2), 786-811. <https://ilkogretim-online.org.tr/doi/10.17051/ilkonline.2018.419304> adresinden 14.07.2021 tarihinde alınmıştır.
- Uğurlu, Z. (2018). Suriyeli sığınmacı öğrencilerin okula uyum sorunlarının çözülmesi ve desteklenmesinde öğretmen etkisi. A. Solak (Ed.), *Şiddet ve Sosyal Travmalar*. (1. Baskı, s.178-242) içinde. Hegem Yayınları.
- Yıldız, F. (2018). *Suriyeli sığınmacı çocukların eğitim sorunları ve entegrasyon süreçleri: Mersin örneği*. [Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.